

Wilsbekwaamheid in de psychiatrie: een empirisch ethisch onderzoek naar medische praktijken in het licht van de veranderende wetgeving

Gepubliceerd: 12-04-2010 Laatste bijgewerkt: 06-05-2024

De doelstelling van dit onderzoek is het formuleren van een betere en bruikbare definitie van het begrip wilsbekwaamheid en het schrijven van een handreiking die door hulpverleners in de psychiatrie, en breder: in de geneeskunde, gebruikt kan worden...

Ethische beoordeling	Goedgekeurd WMO
Status	Werving gestopt
Type aandoening	Psychiatrische stoornissen NEG
Onderzoekstype	Observationeel onderzoek, zonder invasieve metingen

Samenvatting

ID

NL-OMON35687

Bron

ToetsingOnline

Verkorte titel

Wilsbekwaamheid in de psychiatrie

Aandoening

- Psychiatrische stoornissen NEG

Synoniemen aandoening

Wilsbekwaamheid

Betreft onderzoek met

Mensen

Ondersteuning

Primaire sponsor: Vrije Universiteit Medisch Centrum

Overige ondersteuning: ZonMW, GGZ inGeest

Onderzoeksproduct en/of interventie

Trefwoord: Empirische ethiek, Psychiatrie, Wilsbekwaamheid

Uitkomstmaten

Primaire uitkomstmaten

Niet van toepassing

Secundaire uitkomstmaten

Niet van toepassing

Toelichting onderzoek

Achtergrond van het onderzoek

Iedere behandeling komt, in principe, tot stand op basis van geïnformeerde toestemming of informed consent. Dit is slechts dan geldig als het verkregen is van een wilsbekwame patiënt. Van de behandelaar wordt verwacht dat deze bij iedere behandeling een (impliciete) inschatting maakt van de wilsbekwaamheid van de patiënt. Ondanks veel onderzoek is geen consensus bereikt over de precieze betekenis van het begrip wilsbekwaamheid. Tegelijkertijd neemt het belang van wilsbekwaamheid en de inschatting daarvan in de komende jaren toe want in het nieuwe wetsvoorstel **Verplichte Geestelijke Gezondheidszorg**, de opvolger van de Wet Bopz, krijgt behandeling en daarmee de beoordeling van wilsbekwaamheid een centralere rol. Gezien de onduidelijkheid rond dit begrip enerzijds en het de grote relevantie ervan anderzijds is het van belang helder te krijgen waar het bij wilsbekwaamheid om gaat.

Doel van het onderzoek

De doelstelling van dit onderzoek is het formuleren van een betere en bruikbare definitie van het begrip wilsbekwaamheid en het schrijven van een handreiking die door hulpverleners in de psychiatrie, en breder: in de geneeskunde, gebruikt kan worden. Het wordt een begrip van wilsbekwaamheid dat inzichtelijk is voor de beoordelaar, goed bruikbaar in de psychiatrie en met name voor stoornissen anders dan dementie of psychose. Het is niet bij voorbaat gefocust op cognitieve functies, en zal ingebed worden in een praktisch inzicht in hoe om te gaan met wilsbekwaamheid bij ocs. Dit zal leiden tot een begrip van wilsbekwaamheid dat goed is doordacht door middel van conceptuele, filosofische analyse en niet alleen een verzameling loshangende criteria, maar een scherpe doordenking van hun onderlinge betrokkenheid, waardoor tot zinvolle

aanbevelingen in de vorm van een handreiking gekomen kan worden.

Om deze doelstelling te bereiken zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd.

1. Hoe wordt het concept wilsbekwaamheid gehanteerd in de praktijk door artsen, andere behandelaren, patiënten met ocs en hun systeem? Welke betekenis geven zij aan het begrip, zowel formeel als inhoudelijk? Welke betekenis heeft het begrip voor het medisch handelen?
2. Welke inzichten bestaan er momenteel over het begrip wilsbekwaamheid?
 - 2a. Welke juridische en medisch-technische inzichten bestaan er momenteel over het begrip wilsbekwaamheid, geïnformeerde toestemming en vertegenwoordiging?
 - 2b. Welke filosofische en medisch-ethische inzichten bestaan er momenteel over het begrip wilsbekwaamheid in het algemeen en bij niet psychotische patiënten met oordeels- en kritiekstoornissen, zoals ernstige onbehandelde ocs in het bijzonder?
3. Welke discussiepunten levert het huidige debat in de aanloop naar een nieuwe wet over wilsbekwaamheid bij ocs en meer in het algemeen in de psychiatrie op?
4. Hoe kunnen de uitkomsten van deze studie betrokken worden op het huidige debat met betrekking tot de Nederlandse situatie en wetgeving? Welke handreiking voor artsen kan daarbij geformuleerd worden?

Onderzoeksopzet

Om de definitie en toepasbaarheid van het begrip wilsbekwaamheid voor patiënten met ocs te onderzoeken, zijn kwalitatieve onderzoeksmethoden, als onderdeel van een responsieve methodologie geschikt. Methoden die in dit onderzoek worden ingezet zijn semi-gestructureerde individuele interviews, focusgroepen en literatuuronderzoek. In de voorbereidingsfase zijn al contacten gelegd met stakeholders om de juiste condities te creëren voor het onderzoek.

In het eerste project zullen artsen geworven worden die een probleem hebben met wilsbekwaamheidsbeoordeling bij een patiënt met ocs. Via de arts zullen de betreffende patiënt, een systeemlid en een medebehandelaar worden benaderd voor een interview. Semi-gestructureerde interviews worden afgenomen en door middel van de gestructureerde Grounded Theory-benadering en narratieve methoden geanalyseerd. Daarnaast worden ook twee internationale vragenlijsten afgenomen die inzicht en wilsbekwaamheid toetsen. uitkomsten van dit project zullen worden gerelateerd aan de resultaten van een systematisch review van juridisch en medisch literatuuronderzoek.

In het tweede project zullen de resultaten tot dan toe worden verdiept in homogene focusgroepen, met alleen patiënten, systeemleden, artsen of andere stakeholders en vervolgens worden dialooggroepen samengesteld waarin deze stakeholders samengebracht worden om de verkregen data te vertalen naar praktische handvatten voor behandelaren. Dit zijn respectievelijk de verdiepende en de integratiefase. Tijdens dit tweede project vindt opnieuw een toetsing van de data plaats door thema's te relateren aan de ethische en filosofische literatuur.

Hierna worden de resultaten nogmaals gerelateerd aan de literatuur. Na een

conceptuele analyse zal in het derde project een handreiking geformuleerd worden voor artsen die te maken krijgen met wilsbekwaamheids-beoordelingen van ocs-patiënten en andere patiënten. In dit laatste project wordt de handreiking voorgelegd aan artsen en andere betrokkenen en waar nodig bijgeschaafd en aangepast.

Het gehele traject wordt begeleid door een nog te formeren klankbordgroep, met daarin vertegenwoordigers van alle stakeholders. Het onderzoek beslaat drie jaren en zal gecombineerd worden met de opleiding tot psychiater.

Inschatting van belasting en risico

Patiënten krijgen tweemaal een gesprek van drie kwartier. In het eerste gesprek wordt een semi-gestructureerd interview afgenomen, in het tweede gesprek de MacCAT en de Ovis, samen met een membercheck. De overige deelnemers (familieleden, behandelaren) krijgen een gesprek van een half uur tot drie kwartier waarin een semi-gestructureerd interview wordt afgenomen. De belasting is dus minimaal. Risico's zijn er niet.

Contactpersonen

Publiek

Vrije Universiteit Medisch Centrum

Van der Boechorststraat 7
1081 BT Amsterdam
NL

Wetenschappelijk

Vrije Universiteit Medisch Centrum

Van der Boechorststraat 7
1081 BT Amsterdam
NL

Locaties

Landen waar het onderzoek wordt uitgevoerd

Netherlands

Deelname eisen

Leeftijd

Volwassenen (18-64 jaar)

65 jaar en ouder

Belangrijkste voorwaarden om deel te mogen nemen (Inclusiecriteria)

- Diagnose obsessieve compulsieve stoornis volgens DSM IV of ICD 10
- Leeftijd 18-65 jaar
- Vragen zijn gerezen omtrent wilsbekwaamheid terzake behandeling of opname
- Een familielid en de arts willen ook meedoen met het onderzoek

Belangrijkste redenen om niet deel te kunnen nemen (Exclusiecriteria)

- Onvoldoende beheersing Nederlandse taal
- Een diagnose in het psychotische spectrum of een matig tot ernstige amnestische stoornis

Onderzoeksopzet

Opzet

Type: Observationeel onderzoek, zonder invasieve metingen

Blinding: Open / niet geblindeerd

Controle: Geen controle groep

Doel: Anders

Deelname

Nederland

Status: Werving gestopt

(Verwachte) startdatum: 12-04-2010

Aantal proefpersonen: 40
Type: Werkelijke startdatum

Ethische beoordeling

Goedgekeurd WMO
Datum: 12-04-2010
Soort: Eerste indiening
Toetsingscommissie: METC Amsterdam UMC

Registraties

Opgevolgd door onderstaande (mogelijk meer actuele) registratie

Geen registraties gevonden.

Andere (mogelijk minder actuele) registraties in dit register

Geen registraties gevonden.

In overige registers

Register	ID
CCMO	NL28852.029.09